

„SĂ NU UCIZI“

TEMEIURI CREȘTINE PENTRU PACE

Conferința Creștină pentru Pace, născută la 1958, desfășoară o activitate neobosită. Cele zece comisii ale ei, grupele lor de lucru din diferite țări, Comitetul Executiv, comitetele regionale, Comitetul Consultativ se întrunesc la intervale dese și îmbogățesc necontenit argumentația creștină a acestei Mișcări în favoarea păcii și câștigă pături tot mai largi pentru idealul ei ¹.

Baza acestei argumentații creștine a fost pusă la Conferința din 1—4 iunie 1958 de la Praga și a fost dezvoltată prin referatele de la Adunarea mondială creștină de la Praga, din 3—18 iunie 1961. Ședințele forurilor amintite au afirmat neîncetat necesitatea adâncirii și au adâncit ele înseși tot mai mult argumentația creștină a păcii. În sesiunea Comitetului Executiv de la Budapesta, din 21—22 februarie 1962, s-a spus : «Tot ce facem noi trebuie să fie adânc înrădăcinat în vestea bună a Bibliei ; activitatea noastră ne cheamă la o continuă dezvoltare a gândirii teologice» ².

Se pune problema unei interpretări mai drepte, mai autentice, a unor învățături creștine prea deseori deformată în trecut, pentru a servi nedreptelor orînduirii de atunci. E vorba de necesitatea de a lua din mîna celor interesați la menținerea acelor orînduiri, arma de mare prestigiu a argumentației teologice și a o folosi pentru promovarea idealurilor generoase cu care are o înrudire firească. Cine folosește o unealtă pentru scopuri rele, contrare ei, deformează însuși sensul uneltei, căreia i se restituie sensul adevărat abia prin aducerea ei la funcția ce-i este firească. Cine folosește argumentația biblică și teologică pentru justificarea războiului, deformează însuși sensul ei. Apărătorii creștini ai păcii au posibilitatea de a se sprijini pe temeuri teologice suficient de tari. Acesta e un motiv principal pentru care se caută o continuă adâncire a temeiurilor creștine pentru pace.

Dr. J. L. Hromadka a spus în această privință lucruri perfect adevărate, la Adunarea mondială creștină pentru pace, de la Praga, din 1961 : «Se fac eforturi mari pentru a li se asigura oamenilor o viață liniștită, o egalitate socială reală, și pentru a li se garanta nu numai o libertate politică, ci și una socială și economică... Noi nu putem face nici un pas înainte, dacă nu ne depășim ca fii credincioși ai Bisericilor noastre, prin această autocritică, dacă nu privim cu curaj și în mod realist transformările de ieri și de astăzi, evoluția generală a evenimentelor, gîndindu-ne cum va evolua societatea noastră, după toate aparențele, miine și poimîine... Sîntem de acord ca, în lumina Evangheliei, să înțelegem pe omul de astăzi...» ³.

1. S. Preobrajenski, *Despre teologia păcii în Mișcarea creștină pentru pace*, în «Jurnal Moscovskoi Patriarhii», 1963, nr. 4, p. 36.

2. «Jurnal Moscovskoi Patriarhii», 1962, nr. 3, p. 29.

3. Referatul citit în Adunarea mondială creștină de la Praga, la 14 iunie 1961 : «Pe

În spiritul acestei argumentații creștine purificate, care trebuie pusă la baza Conferinței Creștine pentru Pace, Dr. J. L. Hromadka precizează, în referatul citit într-o ședință a Comitetului Consultativ de la Carlovy-Vary (15—18 mai 1962), sarcina ce incumbă azi creștinilor, ca o înnoire a duhului de slujire, din apa cea vie a Evangheliei. El zice : «Vestea cea bună despre Iisus Hristos din Nazaret... este pentru noi izvorul apei celei vii, oglinda în care ne vedem pe noi înșine și care ne îndeamnă la o muncă statornică și tot mai jertfelnică în tot locul unde este necesară aceasta».

La aceasta îi poate duce pe creștini o adâncă cunoaștere a Evangheliei. Evanghelia nu este o înșirare de formule moarte, statice, ci poruncește creștinilor să se întărească unul pe altul în credința că Hristos este între noi și în lumina aceasta să privească situația contemporană și să-și determine drumul lor.

Creștinii, cu toate că sînt de acord în punctele fundamentale ale credinței, se înțeleg cu greu în privința modului cum trebuie rezolvate problemele concrete actuale. Scopul Mișcării creștine pentru pace este de a găsi o bază de înțelegere între toți creștinii în problema păcii sau războiului, de a găsi temeiurile pentru o atitudine cu adevărat creștină în această problemă. La aceasta vor ajunge dacă vor pătrunde împreună cu sinceritate sensul voinței Mintuitorului în această privință, dacă vor stabili împreună ce înseamnă crucea și biruința Lui asupra morții și ce obligații rezultă pentru ei din comunitatea credinței, a iubirii și a nădejzii care-i unește.

Desigur, există și unii creștini care, pentru camuflarea intereselor lor, recurg la o «teologie desfigurată care dorește să înlăture responsabilitatea noastră pentru împăcarea și pacea între popoare, prin afirmarea că suveranitatea lui Dumnezeu nu poate fi slăbită printr-o catastrofă și că omul, cunoscînd adîncul păcatului și al perversității umane, nu trebuie să excludă o catastrofă prin război, care rezultă din evenimente istorice posibile și din judecata lui Dumnezeu asupra omului».

Toate aceste le consideră Dr. J. L. Hromadka îndemnuri pentru dezvoltarea unei temeinice argumentații creștine a păcii. «Noi sîntem chemați să dezvoltăm toate aceste apariții grosolane ori subtile în cursul momentului prezent, pentru depășirea lor». ⁴

Dar adîncirea Evangheliei, Dr. J. L. Hromadka o consideră necesară, în cadrul Conferinței Creștine pentru Pace, nu numai pentru motivele mai sus arătate, ci și pentru o înnoire morală a creștinilor, precum și pentru înțelegerea de către creștini a năzuințelor contemporane ale omenirii, însetată după dreptate și frățietate reală.

În ședința următoare a Comitetului Consultativ de la Carlovy-Vary I. P. S. Mitropolit Nicodim al Leningradului a prezentat referatul cu tema : «Teologia ortodoxă și raporturile ei cu problematica creștină a Mișcării pentru pace». Creștinii, a spus referentul, s-au hotărît în ulti-

pămînt pace», la A. C. Rădulescu, *Adunarea mondială creștină pentru pace de la Praga, 13—18 iunie*, în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXXX (1962), nr. 7—8, p. 622—623.

4. La S. Preobrajenski, *art. cit.*, p. 37.

mul timp să-și concentreze puterile pentru a găsi calea cea mai eficace pentru împlinirea poruncii Mântuitorului cu privire la pacea în lume. În fundamentarea temeiurilor pentru acțiunea creștină în favoarea păcii și a celorlalte năzuințe umane contemporane, un mare rol îi revine Bisericii Ortodoxe. «Teologia ortodoxă — despre al cărei caracter static s-a vorbit mult, ceea ce nu constituie o scădere, ci reprezintă o glorie și un merit al Bisericii Ortodoxe, pentru că a păstrat adevărurile revelate ale creștinismului nealterate —, a lăsat teologilor toată libertatea în interpretarea științifică a adevărilor credinței și moralei creștine și în același timp le-a dat și le dă posibilitatea să intre în contact apropiat cu viața și să lămurească aceste adevăruri în formă generală accesibilă, corespunzător cu diferitele nevoi ale vremii»⁵.

Conferința Creștină pentru Pace face acum același lucru. Importanța și puterea atractivă a acestei mișcări constă în faptul că în ea temeiurile creștine și năzuințele autentice umane — principiul duhovnicesc și cel lumesc — sînt strîns împletite. Teologii protestanți și ortodocși din sinul mișcării au îmbogățit învățătura creștină despre pace, factor de însemnătate pancreștină, ecumenică. «Noi sîntem cu totul de acord cu convingerea celorlalți activiști ai Conferinței Creștine pentru Pace, că religia creștină oferă o bază temeinică pentru construirea pe pămînt a marelui templu al adevărului, al dreptății și iubirii». Cea mai esențială problemă a lumii contemporane este păstrarea păcii. Creștinii nu pot rămîne la o parte de această strădanie. «Lupta pentru pace este urmare a lui Hristos și pășire cu Hristos, lupta pentru pace este viața și voința creștinului».

Vorbînd de «războiul rece» din lume, Dr. G. Vogel, profesor universitar din Berlin, a arătat, în aceeași sesiune de la Carlovy-Vari, că există și un «război rece bisericesc», întrucît unii teologi din Occident recurg la tot felul de calomnii la adresa creștinilor și Bisericilor din Răsărit, acuzîndu-le de erezie și de alte lucruri. Toți membrii Bisericii sînt chemați ca prin rugăciuni și iubire să învingă acest «război rece bisericesc». Căci dacă războiul rece e condamnat ca unul ce e contrar frățietății între oameni, cu atît mai condamnat este «războiul rece bisericesc» între creștinii ce fac parte din același Trup al lui Hristos⁶.

La Karlovy-Vary s-au fixat o serie de capitole, în cadrul cărora să se fundamenteze contribuția creștină la rezolvarea problemelor omenirii contemporane: interpretarea creștină a evenimentelor istorice, eshatologia, slujirea creștină a Bisericii, legătura reciprocă dintre Vechiul și Noul Testament.

Desigur că e necesar să se explice în lumina Evangheliei evenimentele de azi, ca creștinii să poată contribui la promovarea coexistenței pașnice pe această bază creștină. Creștinii așteaptă de la membrii Mișcării creștine pentru pace cuvîntul lui Hristos și succesul acestora depinde de faptul dacă știu să explice acest cuvînt într-un mod convingător și de toți înțeles, ca adresîndu-se nu numai creștinilor din Răsărit sau din Apus, ci tuturor.

5. *Ibidem*, p. 39.

6. *Ibidem*, p. 40.

După ideea exprimată de Dr. J. L. Hromadka la sesiunea Comitetului Executiv de la Moscova, din 14 septembrie 1962, creștinii sînt de vină că s-au adîncit prea puțin în Evanghelie⁷. În situația dată, nu vom fi în stare, a spus el, să facem față problemelor ce stau în fața omenirii contemporane, dacă nu vom urma cu tot sufletul chemării evanghelice. Ce reprezintă situația de azi ? În ce constă primejdia ei de moarte ? Cum s-a produs ea ? Pentru a da răspuns la aceste întrebări, creștinii trebuie să se străduiască pentru o înțelegere mai adîncă a învățaturii evanghelice. Mișcarea de la Praga trebuie să fie străbătută de credința, nădejdea și dragostea creștină. Iar nădejdea în roadele muncii ei e hrănită de optimismul creștin.

Cu înțelegerea creștină a evenimentelor istorice actuale e legată eshatologia creștină. Istoria nu trebuie ruptă de eshatologie. Creștinii nu trăiesc numai într-o nădejde pietistă, ci simt că deja au intrat într-o nouă viață. Ei trebuie să slujească năzuințelor noi ale lumii, căci în ele se manifestă această nouă viață și lumea e dusă spre desăvîrșirea veacului viitor.

Cei ce susțin că viața creștină e o trăire retrasă de lume, o trăire pietistă, fără legătură cu viața socială, fac aceasta pentru a se sustrage datoriei de a lua parte la rezolvarea problemelor vremii de azi, la apărarea păcii, la lupta pentru dreptatea socială, pentru libertatea popoarelor din colonii etc.

Sesiunile amintite ale Comitetelor Mișcării și altele, dezvoltînd teme-urile teologice ale păcii, au făcut să apară și alte multe probleme. Urmează, de pildă, să se formuleze înțelegerea creștină a coexistenței pașnice, înțelegerea creștină a libertății, a dreptății etc. În toate acestea nu se urmărește însă aplicarea unei teologii abstracte, rupte de viață, ci ea are mereu în vedere să se pună cea mai adîncă argumentație creștină în slujba țelului principal al Mișcării : păstrarea păcii pe pămînt. Această argumentație creștină trebuie să se răspîndească prin convorbiri între teologi și prin revistele bisericești din toate țările⁸.

În sesiunea Comitetului Executiv de la Dribergen (Olanda), între 4 și 7 decembrie 1962, Dr. J. L. Hromadka a accentuat că două sînt motivele care impun o prelucrare a argumentației creștine a mișcării creștine pentru pace. Întîi de toate nu trebuie să se rămînă mereu la tezele care au fost formulate și expuse mai înainte. Aderenții mișcării simt trebuința lăuntrică a se ađinei mereu în cuvîntul biblic, pentru întemeierea atitudinii lor față de problemele vieții contemporane. A doua cauză pentru care nu trebuie să se rămînă pe loc în munca teologică, este critica teologică a acelor care nu sînt de acord cu Mișcarea creștină pentru pace și care o acuză că stă sub influențe politice. În fața încercărilor de a compromite teologic Mișcarea pentru pace, trebuie ca ea să se înarmeze cu o argumentație teologică bine întemeiată. «E verosimil că reproșurile ce ni se

7. S. Preobrajenski, *art. cit.*, p. 42.

8. *Pacea universală și sarcinile Bisericii*, în «Jurnal Moskovskoi Patriarhii», 1963, nr. 3, p. 23.